

Asianro 786/12.01.03/2019

§ 101**Selvitys ja selitys Raision Vanhemmat ry:n hallintokanteluun ruokahuollon lakon aikana**

Sivistysjohtaja Juha-Pekka Lehmus ja varhaiskasvatuksen johtaja Päivi Rantanen 23.8.2019:

Lounais-Suomen aluehallintovirasto on lähettänyt sivistyslautakunnalle selvitys- ja selityspyynnön koskien Raision Vanhemmat ry:n hallintokantelua, jossa kantelija moittii Raision kaupungin toimintaa ruokahuoltoon vaikuttaneen lakon aikana 22.-23.10.2018 kaupungin päiväkodeissa ja kouluissa.

Aluehallintovirasto pyytää sivistyslautakuntaa antamaan selvityksensä ja selityksensä kantelussa mainituista seikoista, josta tulee ilmetä ainakin:

- lasten ruokailu Raision kaupungin päiväkodeissa ja kouluissa 22.-23.10.2018
- tiedusteluun vastaaminen

JHL:n syksyllä 2018 maan hallituksen toimenpiteitä vastaan järjestämän lakon vaikutukset kohdistuivat myös Raision kaupungin toimintaan ja erityisesti ruokapalveluiden järjestämiseen. Lakko toteutettiin ajalla 22.-23.10.2018 ja se koski JHL:n jäseniä. Lakon vaikutukset näkyivät erityisesti varhaiskasvatuksen päiväkotien ja perhepäivähoidon varahoitopaikkojen sekä kaikkien perusopetuksen koulujen ja Raision lukion toiminnan järjestämisessä. Näihin toimipisteisiin ruoka tulee Raision kaupungin ruokapalveluiden kautta, jonka työntekijät olivat suurelta osin lakon piirissä. Lakko koski myös kaikkien yksikköjen siivouksesta ja puhtaudesta vastaavia laitosapulaisia.

Ruokapalvelujen toiminnoista hoidettiin lakon ulkopuolelle rajattu toiminta eli ikäihmisten, sairaalan ja kehitysvammaisten ruokapalvelut. Näiden asiakasryhmien osalta toimintojen lamaantuminen todettiin henkeä ja terveyttä uhkaaviksi ja näihin rinnastettiin myös kouluissa ja päiväkodeissa olevat diabeetikot, joille toimitettiin välipalaa. Liitteenä rehtoreille ja päiväkodinjohtajille asiasta menneet viestit.

Lakkoa edeltävissä ja sen aikaisissa johtoryhmien palavereissa käytiin keskustelua ruokapalveluiden mahdollisuudesta tarjota lapsille jotakin syötävää koulupäivän/hoitopäivän aikana. Lopulta päädyttiin priorisoimaan päiväkodit ja koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta etusijalle ja näihin yksiköihin toimitettiin välipalatarvikkeet kaupungin ruokapalveluiden toimesta.

Lasten huoltajille lähetettiin ennen lakon alkamista asiasta tiedotteet (liitteenä), joissa kerrottiin, ettei normaalia aterioita ole tarjolla lakon aikana. Vanhempia pyydettiin tuomaan eväät lapsilleen. Tämän järjestelyn avulla haluttiin turvata lasten varhaiskasvatus ja opetus lakon aikana sekä vanhempien mahdollisuus työhön ja opiskeluun.

Raision kaupungille tarjottiin ulkopuolisen toimijan taholta ruuan toimittamista päiväkoteihin ja kouluihin lakkopäivinä. Tarjoukset koskivat kouluissa ja päiväkodeissa tarjottavaa lounasta. Tarjottu ruoka-avustus ei koskenut perhepäivähoidon varahoitopaikkoja, päiväkotien aamu- ja välipaloja eikä aamu- ja iltapäivätoiminnan välipaloja. Ulkopuolisen toimijan tiedossa ei ollut lasten erityisruokavalioita eikä henkilökunnalla ollut oikeutta niitä antaa ilman vanhempien suostumusta.

Päiväkodeissa ja perhepäivähoidon varahoitopaikoissa henkilökunta avusti lapsia ruokien esille saamisessa ja syömisessä. Ruokailutilanteessa käytettiin myös ruokailuvälineitä ja lautasia tarpeen mukaan. Ruokien lämmittäminen ja kylmäsäilytys ei ollut mahdollista, mutta siitä oli vanhempia informoitu etukäteen. Ruokailuhetki myös tässä poikkeustilanteessa oli kasvatus- ja opetustilanne. Henkilökunta ei missään tilanteessa ole jättänyt lapsia ilman heidän tarvitsemaansa tukea ja apua ruokailuissa. Kaikilla lapsilla oli eväät mukana. Ruokapalveluista toimitettiin päiväkoteihin ja perhepäivähoidon varahoitopaikoihin mm. jogurttia, leipää, hedelmiä ja maitoa täydentämään lasten kotoaan tuomia eväitä.

Kouluissa varauduttiin myös siihen, että kaikilla oppilailla ei ole mukana omia eväitä. Koulujen henkilökuntaa ohjeistettiin varautumaan mahdollisesti tarvittavien elintarvikkeiden hankkimiseen kouluille, liitteenä. Koulujen henkilökuntaa ohjeistettiin myös seuraamaan normaalia tarkemmin niiden oppilaiden ruokahuoltoa, joiden kohdalla oli yleisen terveyden kannalta merkittävää, että jatkuva ravinnon saanti turvataan. Oppilaat söivät pääosin koulupäivien aikana omia eväitä ja useissa kouluissa myös vanhempainyhdistykset olivat tuoneet kouluille evästarpeita ja muuta syötävää. Lakon aikaiset koulupäivät sujuivat rauhalliset ja tilanteesta ei aiheutunut mainittavaa haittaa koulutyölle.

Raision vanhemmat ry, RaiVaryn selvityspyyntö saapui 30.10.2018 ja annettiin sivistyslautakunnalle tiedoksi 14.11.2018. Selvityspyynnön johdosta sivistyslautakunnan puheenjohtaja ja sivistysjohtaja järjestivät RaiVaryn hallitukselle tiedotus- ja keskustelutilaisuuden 9.1.2019.

Kaupunginlakimies Outi Reinikainen 23.8.2019:

Riidatonta on, että Raision kaupungilla on normaaliolosuhteissa perusopetuslain 31 §:ään ja varhaiskasvatuslain 11 §:ään perustuva velvollisuus järjestää opetukseen tai varhaiskasvatukseen osallistuvalla ruokahuoltopalvelut.

Hallintokantelu koskee kuitenkin aikaa 22.-23.10.2018, jolloin Julkisten ja Hyvinvointialojen Liitto JHL:n jäsenet ovat olleet poliittisessa lakossa. Käytän-

nössä tämä tarkoitti, että Raision kaupungilla ei ole 22.-23.10.2018 ollut käytävissään sellaista henkilökuntaa, joka olisi hoitanut koulujen ja varhaiskasvatuksen ruokahuollon. Lakko on siis merkittäväällä tavalla vaikeuttanut Raision kaupungin suoriutumista alussa mainituista lakisääteisistä velvoitteistaan.

Valmiuslakia ei sen 3 §:n mukaan voida soveltaa, jos vallitseva poikkeusolo on lakko. Koska olosuhteet 22.-23.10.2018 ovat lakon takia kuitenkin riidattomasti olleet poikkeukselliset, kaupungin suoritusvelvollisuutta pitää arvioida ylivoimaista estettä koskevien sääntöjen valossa. Ylivoimaista estettä koskevat säännöt ovat osa vakiintuneesti oikeusjärjestyksessämme voimassa olevia lakiin kirjoittamattomia sääntöjä ja periaatteita.

Ylivoimainen este määritellään vakiintuneesti sellaiseksi merkittäväksi ja epätavalliseksi tapahtumaksi, johon osapuoli ei ole pystynyt vaikuttamaan, ja joka estää osapuolella normaaliolosuhteissa olevan suoritusvelvollisuuden. Tällainen tapahtuma voi olla esim. sota, sisäinen levottomuus, luonnonmullistus, yleisen liikenteen tai energijakelun keskeytys, tulipalo, lakko tai muu työselkaus tai muu vaikutuksiltaan yhtä merkittävä ja epätavallinen osapuolesta riippumaton syy. Ylivoimaisen esteen on vakiintuneesti katsottu vapauttavan osapuoli suoritusvelvollisuudesta.

Lakko on sellainen poikkeuksellinen olosuhde, joka kuuluu vakiintuneesti ylivoimaisen esteen määritelmän piiriin, ja joka oikeuttaa poikkeamaan normaalista suoritusvelvollisuudesta siltä osin, kun sen vaikutuksia ei ole voitu kohtuudella poistaa. Säännön taustalla on helposti ymmärrettävä ajatus siitä, että laki ei voi vaatia mahdottomia suorituksia keneltäkään.

Raision kaupunki on tehnyt kaikki kohtuudella tehtävissä olevat toimenpiteet lakon aikaisen ruokahuollon järjestämiseksi. Tästä huolimatta ruokahuolto ei ole kaikilta osin ollut perusopetuslain 31 §:n ja varhaiskasvatuslain 11 §:n mukaista. Puutteet ruokahuollossa johtuvat ylivoimaisesta esteestä. Näin ollen kantelu on perusteettomana hylättävä.

Oheismateriaali	2	Avi selvitys- ja selityspyyntö Raision Vanhemmat ry:n hallintokanteluun lakon aikana.pdf
	3	Liitteet.pdf

Päätösehdotus

Sivistysjohtaja Juha-Pekka Lehmus

Sivistyslautakunta antaa Lounais-Suomen aluehallintovirastolle valmistelun mukaisen lausunnon Raision Vanhemmat ry:n hallintokanteluun.

Pöytäkirja tämän asian osalta tarkastetaan heti.

Päätös

Kokouksessa esittelijänä toimi kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja Tiina Salo.

Sivistyslautakunta hyväksyi ehdotuksen yksimielisesti.

